

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/12149-2
Saksbehandler Miriam Grov

Utvalg	Møtedato
Kommunestyret 2023 - 2027	17.06.2026
Valgstyret 2023 - 2027	10.06.2026

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i valgloven (kretsvis opptelling av forhåndsstemming mv.)

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Grimstad kommune støtter Kommunal- og distriktsdepartementets (KDD) vurderinger og forslag slik det framkommer i vedlagte høringsnotat, og sender høringsuttalelse til KDD innen fristen 1. juli 2027.

Vedlegg

Høringsbrev - endringer i valgloven(617492)
Opptelling av stemmer på stemmekrets nivå - notat fra Instit(617080)
Høringsnotat om kretsvis opptelling - endelig versjon(617408)
Grimstad kommunes hørings svar på Forslag til endringer i valgloven

Sammendrag

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har etter anmodning fra Stortinget utredet konsekvensene ved å endre valgloven slik at både forhåndsstemmer og valgtingsstemmer telles opp og fordeles på den stemmekretsen der velgeren er manntallsført. Departementet har sendt ut et høringsnotat, som peker på flere negative konsekvenser ved en slik endring. Grimstad kommune støtter KDDs vurderinger og forslag, og ønsker *ikke* en endring av valgloven eller at man går over til kretsvis opptelling av forhåndsstemming. Dagens praksis med direkte urnestemming under forhåndsstemmingen er godt innarbeidet hos både velgere og valgmedarbeidere. Både stemming og opptelling gjennomføres effektivt med dagens regelverk. Høringsuttalelsen oversendes KDD innen høringsfristen 1. juli 2027

Fakta

Etter anmodning fra Stortinget har KDD utredet konsekvensene ved å endre valgloven slik at både forhåndsstemmer og valgtingsstemmer telles opp og fordeles på den stemmekretsen der velgeren er manntallsført. Bakgrunnen er hovedsakelig et ønske om mer informasjon om hvordan velgerne stemmer i ulike kretser.

Siden 2013 har stemmesedler fra velgere som forhåndsstemmer i egen kommune, blitt lagt rett i

valgurnen – noe som har gjort at det ikke lenger er mulig å telle opp forhåndsstemmer per stemmekrets.

I januar 2025 ble antallet stemmekretser i Grimstad redusert fra sju til tre – Fevik, Holvika og Grimstad. Forhåndsstemmingen foregår i hovedsak på rådhuset. I tillegg kommer ambulerende stemmemottak – på skoler, institusjoner og hjemme hos velgere.

Siden 2017 har alle kommuner kunnet bruke elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen. Det betyr at alle velgere som stemmer i et valglokale i kommunen på valgdagen, kan legge stemmeseddelen rett i urnen, uavhengig av om de er manntallsført i denne stemmekretsen. Med andre ord – er du manntallsført på Fevik, kan du på valgdagen like gjerne stemme på rådhuset eller i Holvika. En konsekvens av dette, er at det heller ikke på valgdagen lenger eksisterer kretsvis resultater basert på velgernes bosted.

Rutinen med å legge stemmeseddelen rett i urnen, uten at valgmedarbeideren gjør noe annet enn å stemple den, er godt innarbeidet. Skal det være mulig å telle opp stemmer for hver enkelt stemmekrets, må både regelverk og rutiner endres på:

- For at det skal være mulig å kretsfordele stemmesedlene fra både valgting og forhåndsstemming under opptellingen, må det være noe på stemmeseddelen eller ved stemmegivningen som viser hvilken stemmekrets velgeren tilhører. Det kan gjøres på flere måter:
 1. Markere stemmeseddelen. Valgmedarbeideren kan enten stemple (må da lages stempler for hver krets) eller skrive et stemmekretsnummer for hånd (noe som ifølge høringsnotatet innebærer økt risiko for feil. Et nummer som er påført per hånd, kan også være vanskelig å tyde slik at stemmeseddelen kan bli telt feil)
 2. Markere stemmegivningen, ved å bruke et skjema med informasjon om velgeren og stemmeseddelen legges i en konvolutt (informasjonen hentes enten elektronisk i valggjennomføringsskjemaet Eva og skrives ut, eller påføres manuelt). Denne løsningen vil ifølge KDD ta tid, både under stemming og opptelling, øke risiko for kø, skape usikkerhet om valget er hemmelig, kreve mer materiell.
- En endring vil også få konsekvenser for måten både forhåndsstemmer og valgtingsstemmer *telles opp på*. Departementet har vurdert gevinst og konsekvenser av å fordele de ulike stemmetypene på krets opp mot flere hensyn – blant annet hemmelige valg, åpenhet og kontroll, enkle og anvendelige regler, raskt resultat, hensyn til velgerne, kostnader og hensynet til partiet og forskerne.

Hovedkonklusjonen til KDD er at de negative konsekvensene langt på vei overskygger de positive. KDD mener en endring til kretsvis opptelling av stemmene vil kunne føre til:

- At det kan være mulig å finne ut hva en velger har, eventuelt ikke har, stemt (i små kretser)
- Kontrollen med valget, særlig forhåndsstemmingen, svekkes
- Resultatene kommer senere
- Mer ressurskrevende for kommunene, både med tanke på opplæring, bemanning og materiell.
- Stemmeprosessen som er nødvendig for å gjennomføre kretsvis opptelling, vil kunne føre til mer kø og øke velgernes mistro til at hemmelig valg blir ivarettatt
- Institutt for samfunnsforskning (ISF) stiller også spørsmål om hvor mye informasjon man faktisk får av å kretsfordele stemmene, og peker på andre metoder man kan bruke som kan gi tilsvarende innsikt på

Vurderinger:

Etter å ha gått gjennom KDDs høringsnotat med vedlegg, er kommunedirektørens klare ønske at valgloven *ikke* endres og at man ikke går over til kretsvis opptelling av forhåndsstemmer, men beholder dagens praksis med direkte urnestemming under forhåndsstemmingen.

Konklusjon

Grimstad kommune stiller seg bak Kommunal- og distriktsdepartementets (KDD) vurderinger og konklusjoner som kommer fram i høringsnotatet datert 27. mars 2026: Forslag til endringer i valgloven (kretsvis opptelling av forhåndsstemmer mv). Kommunedirektøren anbefaler at kommunestyret vedtar å sende vedlagte høringsuttalelse til KDD innen høringsfristen 1. juli 2027.